

регресорів (зі складу стратегічного потенціалу України) дозволить:

а) обґрунтувати перелік об'єктів локалізації зусиль задля генерування ознак до сталого розвитку;

б) побудувати адекватну систему оцінювання – прогнозування потенціалу сталого розвитку, в межах якої передбачити інкорпорацію до узагальненої моделі розв'язок задач щодо залучення до управління сталим розвитком чинників: макросистемної еволюції національної економічної системи; забезпечення надійності та органічності функціонування української економіки та її резистентності до загроз і ризиків.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Національна парадигма сталого розвитку України: Препринт [Текст] / [О. М. Алімов, І. К. Бистряков, В. В. Микитенко, М. А. Хвесик та ін.] / За заг. ред. д.т.н., проф., заслуженого діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. – К.: Державна установа «Інститут природокористування та сталого розвитку НАН України», 2012. – 72 с.
2. Микитенко В. В. Формування багаторівневої системи показників-індикаторів ідентифікації сталого розвитку [Текст] / В. В. Микитенко // Український соціум: наука-освіта-виробництво: збірник наукових праць. / [О. М. Алімов, В. Ю. Бугай, С. М. Шкарлет, В. Ю. Худолей та ін.]; за ред. д.е.н., проф. В. В. Микитенко. – Вип. 1. – Київ, МНТУ ім. ак.
3. Алімов О. М. Стратегічний потенціал – сукупні можливості національної економіки по досягненню цілей збалансованого розвитку [Текст] / В. В. Микитенко, О. М. Алімов // Продуктивні сили України. науково-теоретичний економічний журнал. – К.: Вид-во РВПС НАН України, 2006. – № 1. – С. 135-151.
4. Микитенко В. В. Макросистемна еволюція української економіки: монографія [Текст] / Данилишин Б. М., Микитенко В. В. – У 2 т. – Т. 2. – К.: РВПС України НАН України, Вид-во ЗАТ «Нічлава», 2008. – 210 с.
5. Демешок О. О. Економічна безпека промисловості: цільовий функціонал та технології управління: монографія / В. В. Микитенко, О. О. Демешок; за наук. ред. д. е. н., проф. Микитенко В. В. – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, МНТУ ім. Ю. Бугая, 2012. – 650 с.
6. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований: монография [Текст] / Под ред. доктора экон. наук А. А. Гриценко. – Ин-т экономики и прогнозирования НАН Украины. – Харьков: Издательство «Форт», 2008. – 928 с.
7. Милованов В. П. Неравновесные социально-экономические системы: синергетика и самоорганизация: монография [Текст] / В. П. Милованов. – М.: Изд-во УРСС, 2006. – 264 с.
8. Грущанский В. А. Эффективность проектируемых элементов сложных систем: монография [Текст] / Ильичев А. В., Волков В. Д., Грущанский В. А. – М.: Изд-во Высшая школа, 1992. – 457 с. – С. 82-86.
9. Сергеева Л. Н. Нелинейная экономика: модели и методы: монография [Текст] / Л. Н. Сергеева. – Запорожье: Изд-во Полиграф, 2007. – 218 с.

УДК 658.14:332.1

Демченко О.Г.

*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економічної теорії,
Херсонський державний університет*

КРЕДИТНО-ФІНАНСОВІ ЧИННИКИ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

CREDIT AND FINANCIAL FACTORS OF BUSINESS ACTIVITY REGULATION

АНОТАЦІЯ

Фінанси підприємницьких структур відіграють важливу роль у структурі фінансових взаємозв'язків ринкового господарства. Одним із пріоритетних завдань державної політики є розробка та подальше вдосконалення механізмів сприяння ефективному формуванню та використанню фінансів малого підприємництва.

Ключові слова: ринкове господарство, підприємництво, фінанси підприємницьких структур, фінанси малого підприємництва.

АННОТАЦИЯ

Финансы предпринимательских структур играют важную роль в структуре финансовых взаимосвязей рыночного хозяйства. Одним из приоритетных заданий государственной политики является разработка и дальнейшее совершенствование механизмов содействия эффективному формированию и использованию финансов малого предпринимательства.

Ключевые слова: рыночное хозяйство, предпринимательство, финансы предпринимательских структур, финансы малого предпринимательства.

ANNOTATION

The finance of enterprises plays the important role in the structure of market connections. One of the main goals of state policy is

development and modernization of assistant mechanisms of effective formation and using small enterprise finance.

Key words: market enterprise, entrepreneurship, finance of enterprise, small enterprise finance.

Постановка проблеми. Створення умов розвитку та подальше вдосконалення регулювання підприємницької діяльності неможливе без поглибленого вивчення теоретичних та методичних аспектів і особливостей формування й використання його фінансових ресурсів. Особливо актуальною і недостатньо опрацьованою ця проблема є в умовах пошуків сучасних важелів регулювання малого підприємництва на Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наукових працях О. М. Бандури, М. Я. Коробова, П. І. Орлова, К. Я. Петрова [1], І. В. Зятковського [2], В. О. Меца [3] та інших розроблено теоретико-методологічні засади аналізу суті та особливостей формування і використан-

ня фінансових ресурсів підприємств. Проблеми дослідження фінансової стійкості та ліквідності підприємств опрацьовувалися, зокрема Н. В. Бучасом [4], Ю. Журавльовою [5], А. Бондаревою [6], О. В. Мицаком [7]. Підходи, запропоновані В. Г. Федоренко, С. В. Проходою, В. І. Чепіногою [8], А. П. Пахомовим [9], Е. Мнихом [10] та іншими, адаптовані до рівня оцінки фінансового-економічного стану підприємства.

Постановка завдання. Дослідити суть та особливості, фінансів підприємницьких структур, здійснити класифікацію фінансів малого підприємства відповідно до джерел їхнього формування, визначити сукупність форм і методів їх формування та використання в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Подальший динамічний розвиток малого підприємства значно сприяє загальноекономічному зростанню. Однак його активність стримується фінансовими бар'єрами. Основним джерелом інвестицій поки що залишаються власні фінансові ресурси суб'єктів малого підприємства та сімейні позики. Банківські кредити використовуються обмежено через великі процентні ставки, а також через те, що немає гарантій для банків (у вигляді застав або високоліквідних активів).

У країнах з ринковою економікою фінанси є головним економічним інструментом втручання у процеси розширеного відтворення, розподілу й перерозподілу сукупного суспільного продукту. Вони є специфічною формою руху виробничих відносин, підсистемою економічного базису. Фінанси як система економічних відносин об'єктивно поділяються на дві сфери: державні фінанси і фінанси підприємств (підприємницьких структур).

Фінанси підприємницьких структур виступають складовою економічних відносин і пов'язані з формуванням, розподілом та використанням грошових доходів та фондів. Вони тісно корелюють із державними фінансами: чим вища продуктивність праці, тим більші розміри продукту, що виробляється фірмою, тим більшу його частину можна залучити до державної скарбниці. І, навпаки, чим більший обсяг прибутку, тим більш значну його частину можна спрямувати до бюджету й на розширення виробництва, тим вищою буде ефективність виробництва і врешті-решт маса самого прибутку.

Фінанси суб'єктів малого підприємства мають важливе значення для формування фінансів держави. Виникають різноманітні прямі та зворотні зв'язки між макrorівнем та численними мікрорівнями фінансів господарських одиниць. Суб'єкти малого підприємства сплачують державі та місцевим органам влади податки, у свою чергу, держава надає їм прямі та непрямі субсидії, здійснює непрямі заходи, що сприяють розвитку підприємства.

У структурі фінансових взаємозв'язків ринкового господарства фінанси підприємницьких структур, зокрема малого підприємства, ві-

діграють важливу роль, тому що вони обслуговують головну ланку суспільного виробництва, де створюються матеріальні та нематеріальні блага і формується визначальна маса фінансових ресурсів країни, їм властиві, з одного боку, риси, що характеризують економічну природу фінансів у цілому, а з іншого – особливості, зумовлені функціонуванням фінансів у підприємницьких структурах.

Незважаючи на відмінності у видах діяльності, фінанси суб'єктів малого підприємства мають однакові принципи організації:

- жорстка централізація фінансових ресурсів, що забезпечує швидку маневреність ними, їхню концентрацію на головних напрямках підприємницької діяльності;
- фінансове планування, що визначає на перспективу всі надходження грошових коштів суб'єктів господарювання та основні напрями використання їх;
- формування фінансових резервів, що забезпечують сталу (стійку) роботу в умовах можливих коливань ринкової кон'юнктури;
- безумовне використання фінансових зобов'язань перед партнерами [11].

Початкове формування ресурсів малого підприємства відбувається під час заснування підприємств, коли утворюється статутний фонд. Його джерелами, залежно від організаційно-правових форм господарювання, є: пайові внески, акціонерний капітал, надходження від асоціацій. Статутний фонд характеризує обсяг грошових коштів (основних і оборотних), інвестованих у процес виробництва, де функціонують основні й оборотні фонди.

У 2011 році вартість основних виробничих фондів малих підприємств становила 5,8% від загальної вартості виробничих основних засобів, тоді як у 2010 році цей показник досягав лише 2,2%. Вартість оборотних коштів у запасах товарно-матеріальних цінностей у 2011 році становила 4,2% від загальної вартості оборотних коштів [12].

Організація фінансових відносин суб'єктів малого підприємства базується на формуванні й русі фінансових ресурсів цих суб'єктів, ефективному використанні їх. На жаль, вітчизняна економічна наука до цього часу ще не має загальноприйнятої позиції щодо визначення понять «фінанси підприємницьких структур»; «фінансові ресурси». О. Д. Василик зазначає, що «...фінанси підприємницьких структур – це різноманітні фонди фінансових ресурсів, які створюються і використовуються на цілі здійснення виробництва і реалізації продукції, робіт і послуг в різних галузях економіки» [13]. За визначенням М. Я. Коробова, «...фінансові ресурси підприємств – це грошові фонди цільового призначення, які формуються у процесі розподілу і перерозподілу національного багатства, сукупного суспільного продукту, національного доходу й використовуються у статутних цілях підприємств» [14].

На нашу думку, фінансові ресурси підприємницьких структур – це грошові доходи та надходження, що перебувають у розпорядженні суб'єктів господарювання і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат на розширене відтворення й економічне стимулювання працівників. Формування фінансових ресурсів здійснюється за рахунок власних та прирівняних до них коштів, мобілізації ресурсів на фінансовому ринку й надходження грошових коштів від фінансово-банківської системи у порядку перерозподілу.

Таким чином, фінансові ресурси підприємницьких структур можна поділити на три групи відповідно до джерел їхнього формування. До першої групи слід віднести доходи та надходження, які утворюються за рахунок власних та прирівняних до них коштів. Доходи: прибуток від основної діяльності; прибуток від виконаних науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт та інші цільові доходи; прибуток від фінансових операцій; прибуток від будівельно-монтажних робіт, які виконуються господарським способом; інші види доходів. Надходження: амортизаційні відрахування; виручка від майна, що вибуло; непоточні пасиви; цільові надходження (плата за утримання дітей тощо); мобілізація внутрішніх ресурсів у будівництві; пайові та інші внески членів трудового колективу; інші види надходжень.

До другої групи належать кошти, які мобілізуються на фінансовому ринку, а саме: продаж власних акцій, облігацій та інших видів цінних паперів, а також кредитні інвестиції.

До третьої групи слід віднести надходження коштів від фінансово-банківської системи в порядку перерозподілу. До таких джерел належать: фінансові ресурси, що формуються на пайових засадах; страхове відшкодування ризиків; фінансові ресурси, що надійшли від концернів, асоціацій тощо; дивіденди та проценти за цінні папери інших емітентів; бюджетні субсидії; інші види ресурсів.

У 2012 році фінансові ресурси малих підприємств порівняно з попереднім роком збільшились майже на 40%.

Якщо розглянути роль фінансів малого підприємства в народному господарстві, зокрема за балансовим прибутком, то видно, що питома вага балансового прибутку малих підприємств у 2012 році в торгівлі та громадському харчуванні становить 44,1%, у побутовому обслуговуванні населення – 40,3%, в постачанні та збуті – 19,7%, в будівництві – 16,4%. У цілому балансовий прибуток малих підприємств становить лише 7,8% від загального балансового прибутку галузей народного господарства⁴. У 2012 році балансовий прибуток малих підприємств значно зріс. Разом з тим частка фінансових ресурсів малих підприємств у валовому внутрішньому продукті щороку скорочується. Скорочується також частка фінансових ресурсів малих підприємств у загальних фінансових ресурсах держави [12, с. 55].

Така динаміка співвідношення цих показників надзвичайно деструктивно впливає на розвиток суб'єктів малого підприємства, спричинює механічне руйнування фінансових пропорцій, що сформувалися між господарськими суб'єктами в попередній період, створює кризу платежів, а також призводить до подальшої тінізації економіки.

У ринкових відносинах суб'єкти малого підприємства мусять грамотно оцінювати фінансовий стан свого підприємства, фінансову ситуацію в народному господарстві країни в цілому. Інакше вони не зможуть прийняти правильних управлінських рішень у цій сфері, і їхні шанси на успіх у конкурентній ринковій боротьбі залишатимуться мінімальними.

Основними напрямками державної політики щодо кредитно-фінансових чинників регулювання малого підприємства на найближчу перспективу, на нашу думку, мають бути: створення відповідної нормативно-правової бази, яка б забезпечувала ефективний розвиток підприємницької діяльності, сприяла ефективному формуванню та використанню фінансів малого підприємства; подальший розвиток мережі фінансово-кредитних установ, інвестиційних та інноваційних фондів, страхових організацій; удосконалення механізмів оподаткування, кредитування та страхування малого підприємства; забезпечення умов для розвитку перспективних форм фінансування малого підприємства; розробка та впровадження механізму стимулювання комерційних банків, щодо кредитування малих підприємств, які здійснюють свою діяльність у пріоритетних напрямках; удосконалення та спрощення системи бухгалтерського обліку та звітності малих підприємств.

Реалізація цих та інших заходів сприятиме розвитку малого підприємства, прискоренню процесу формування та ефективного використання фінансових ресурсів цього сектору економіки.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити висновок про те, що, оскільки в структурі фінансових взаємозв'язків ринкового господарства фінанси підприємницьких структур, зокрема малого підприємства, відіграють важливу роль, одним із пріоритетних завдань державної політики є розробка та подальше вдосконалення механізмів сприяння ефективному формуванню та використанню фінансів малого підприємства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бандура О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І., Петрова К. Я. Фінансова діяльність підприємства. – К. : Либідь, 2002. – 526 с.
2. Зятковський І. В. Фінанси підприємств. – К. : Кондор, 2003. – 478 с.
3. Мец В. О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства. – К. : Вища школа, 2009. – 397 с.
4. Бучас Н. В. Фінансова стійкість підприємств як передумова їх ефективного функціонування і розвитку // Економіка та держава. – 2005. – № 6. – С. 27–31.

5. Журавльова Ю. Класифікація зовнішніх факторів впливу та платоспроможності підприємства // Вісник ХНТЕУ. – 2005. – № 4. – С. 60–68.
6. Бондарева А. Кількісно-якісна оцінка ліквідності підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 11. – С. 50–56.
7. Мицак О. В. Ліквідність як елемент фінансового управління діяльністю підприємства // Фінанси України. – 2003. – № 10. – С. 62–66.
8. Федоренко В. Г., Прохода С. В., Чепінога В. І. Показники фінансової стабільності й інтенсивності використання капіталу підприємства // Фондовий ринок. – 2009. – № 19. – С. 18–22.
9. Пахомов А. П. Некоторые методы оценки финансово-экономического состояния предприятия // Экономика и математические методы. – 2012. – № 1. – С. 57–66.
10. Мних Е., Біленька Н. Оцінка фінансового стану підприємства за умов застосування методів точкової статистичної експертизи // Бух. Облік і аудит. – 2008. – № 2. – С. 27–31.
11. Киселев А. П. Теория и практика современного бизнеса. – К. : ЛИБРА, 2010. – С. 91.
12. Козацький В. П. Окремі питання зростання доходів держави і підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 11. – С. 50–56.
13. Василик О. Д. Державні фінанси України. – К. : Вища школа, 2009. – С. 322.
14. Коробов М. Я. Фінанси промислового підприємства. – К. : Либідь, 2011. – С. 15.

УДК 330.341.1:336(77)

Драчук Ю.З.
*доктор економічних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник відділу проблем
перспективного розвитку паливно-енергетичного комплексу,
Інститут економіки промисловості НАН України*

Трушкіна Н.В.
*молодший науковий співробітник відділу проблем
перспективного розвитку паливно-енергетичного комплексу,
Інститут економіки промисловості НАН України*

ЛОГІСТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВУГІЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

LOGISTICS APPROACH TO INNOVATION STRATEGY OF OPERATION COAL ENTERPRISES

Дослідження виконано в рамках науково-дослідної роботи Інституту економіки промисловості НАН України «Розвиток інституціонального середовища промислового виробництва з урахуванням галузевої специфіки» (№ держреєстрації 0113U004371).

АНОТАЦІЯ

Запропоновано логістичні підходи до формування та реалізації інноваційної стратегії функціонування підприємств вугільної промисловості. Визначено механізми логістичного забезпечення формування інноваційної стратегії вугільних підприємств, які відповідатимуть сучасним умовам господарювання.

Ключові слова: інноваційна стратегія, логістичний підхід, логістичне забезпечення, вугільне підприємство.

АННОТАЦИЯ

Предложены логистические подходы к формированию и реализации инновационной стратегии функционирования предприятий угольной промышленности. Определены механизмы логистического обеспечения формирования инновационной стратегии угольных предприятий, которые соответствуют современным условиям хозяйствования.

Ключевые слова: инновационная стратегия, логистический подход, логистическое обеспечение, угольное предприятие.

ANNOTATION

The paper logistical approaches to creating and implementing innovative strategies for functioning of the coal industry. The mechanisms of logistical support to the formation of an innovation strategy of coal enterprises that corresponds to modern economic conditions have been identified.

Key words: innovation strategy, logistical approach, logistical support, coal enterprise.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання вугільних підприємств актуальною залишається проблема формування та

реалізації інноваційної стратегії їх розвитку з використанням маркетингових і логістичних інструментів. Це обумовлено необхідністю забезпечення зростання рівня конкурентоспроможності підприємств вугільної промисловості на основі реалізації інноваційних стратегій.

На думку вчених Національного університету «Львівська політехніка», «домінування технічного та технологічного підходів в управлінні інноваційним потенціалом промислових підприємств спричиняє недовикористання потенціалу організаційно-управлінських інновацій у стратегічному розвитку підприємства. Це обумовлює потребу в застосуванні положень і процедур системного підходу до формування інноваційного потенціалу промислових підприємств, розширенні поля досліджень інноватики сферами дистрибуції та просування інновації, розробки маркетингово-логістичної концепції інноваційного розвитку промислового підприємства» [1, с. 121; 2, с. 37].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування ефективної інноваційної стратегії розвитку вугільної промисловості знаходяться в центрі уваги науковців. Дослідження провідних учених є науковим підґрун-